PREPORUKA KOMISIJE (EU) 2024/597

od 18. prosinca 2023.

o nacrtu ažuriranog integriranog nacionalnog energetskog i klimatskog plana Portugala za razdoblje 2021. – 2030. i o dosljednosti mjera Portugala s Unijinim ciljem klimatske neutralnosti i osiguravanjem napretka u prilagodbi

(Vjerodostojan je samo tekst na portugalskom jeziku)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 292.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o upravljanju energetskom unijom i djelovanjem u području klime, izmjeni uredaba (EZ) br. 663/2009 i (EZ) br. 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva 94/22/EZ, 98/70/EZ, 2009/31/EZ, 2009/73/EZ, 2010/31/EU, 2012/27/EU i 2013/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva Vijeća 2009/119/EZ i (EU) 2015/652 te stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 525/2013 Europskog parlamenta i Vijeća ([1]), a posebno njezin članak 9. stavak 2. i članak 14. stavak 6.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2021/1119 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. lipnja 2021. o uspostavi okvira za postizanje klimatske neutralnosti i o izmjeni uredaba (EZ) br. 401/2009 i (EU) 2018/1999 ([2]), a posebno njezin članak 7. stavak 2.,

budući da:

Preporuke o nacrtu ažuriranog integriranog nacionalnog energetskog i klimatskog plana Portugala za razdoblje 2021. – 2030.

(1) Portugal je dostavio svoj nacrt ažuriranog integriranog nacionalnog energetskog i klimatskog plana 30. lipnja 2023.

(2) U članku 3. i Prilogu I. Uredbi (EU) 2018/1999 („Uredba o upravljanju”) utvrđeni su elementi koje treba uključiti u ažurirane integrirane nacionalne energetske i klimatske planove. U prosincu 2022. Komisija je donijela smjernice za države članice o postupku i opsegu pripremanja nacrta i finalnih ažuriranih nacionalnih energetskih i klimatskih planova ([3]). U smjernicama je utvrđena dobra praksa i navedene su implikacije nedavnih političkih, zakonodavnih i geopolitičkih kretanja u energetskoj i klimatskoj politici.

(3) U vezi s planom REPowerEU ([4]) i u okviru europskog semestra 2022. i 2023. Komisija je u prvi plan stavila potrebe država članica za reformama energetske i klimatske politike i ulaganjima u povećanje energetske sigurnosti i priuštivosti ubrzavanjem zelene i pravedne tranzicije. To je uvršteno u izvješća za Portugal za 2022. i 2023. ([5]) i preporuke Vijeća za Portugal ([6]). Države članice trebale bi prilikom izrade finalnih ažuriranih integriranih nacionalnih energetskih i klimatskih planova uzeti u obzir zadnje preporuke Vijeća za svoju zemlju.

([1]) SL L 328, 21.12.2018., str. 1.
([2]) SL L 243, 9.7.2021., str. 1.
([3]) Obavijest Komisije o smjernicama državama članicama za ažuriranje nacionalnih energetskih i klimatskih planova za razdoblje 2021.–2030. (SL C 495, 29.12.2022., str. 24.).
([4]) COM(2022) 230 final.
([5]) SWD(2022) 623 final, SWD(2023) 622 final.
([6]) Preporuka (2022/C 334/22) za preporuku Vijeća, Preporuka (2023/C 312/22) za preporuku Vijeća.

(4) Komisijine preporuke u vezi s provedbom nacionalnih ciljeva na temelju Uredbe o raspodjeli tereta ([7]) zasnivaju se na vjerojatnosti da će države članice ispuniti ciljeve za 2030., uzimajući u obzir pravila za upotrebu fleksibilnih mogućnosti u okviru te uredbe.

(5) Cilj je Komisijinih preporuka o hvatanju, korištenju i skladištenju ugljika steći pregled nad predviđenim uvođenjem tih tehnologija na nacionalnoj razini, uključujući informacije o godišnjim količinama CO_2 koje se namjeravaju uhvatiti do 2030., podijeljeno po izvoru uhvaćenog CO_2 iz postrojenja obuhvaćenih Direktivom 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ([8]) ili iz drugih izvora kao što su biogeni izvori ili izravno hvatanje iz zraka, o planiranoj infrastrukturi za transport CO_2 i o potencijalnim domaćim kapacitetima za skladištenje CO_2 i volumenima utiskivanja CO_2 za koje se planira da će biti dostupni 2030.

(6) Svrha je Komisijinih preporuka o provedbi Uredbe (EU) 2018/841 Europskog parlamenta i Vijeća ([9]) o korištenju zemljišta, prenamjeni zemljišta i šumarstvu („Uredba o LULUCF-u”) zajamčiti poštovanje pravila o neutralnoj ili pozitivnoj bilanci u dotičnoj državi članici u razdoblju 2021. – 2025. (prvo razdoblje) i ostvarenje cilja za razdoblje 2026. – 2030. (drugo razdoblje), uzimajući u obzir pravila za upotrebu fleksibilnih mogućnosti utvrđena u toj uredbi. U Komisijinim preporukama uzima se u obzir i da se svaki višak emisija na temelju Uredbe o LULUCF-u u prvom razdoblju automatski prenosi u kvotu na temelju Uredbe o raspodjeli tereta.

(7) Kako bi prilagodba klimatskim promjenama na odgovarajući način doprinijela ostvarenju energetskih ciljeva i ciljeva ublažavanja klimatskih promjena, nužno je utvrditi potencijalne klimatske nepogode i analizirati klimatske osjetljivosti i rizike koji mogu utjecati na relevantna područja i sektore. U Komisijinim preporukama za prilagodbu uzet je u obzir opseg u kojem je Portugal u svoj ažurirani nacionalni energetski i klimatski plan uključio ciljeve prilagodbe koji se odnose na klimatske rizike, a koji bi mogli spriječiti da Portugal ostvari opće i specifične ciljeve energetske unije. Bez posebnih politika i mjera za prilagodbu, planiranih i provedenih, ugroženo je ostvarenje ciljeva u dimenzijama energetske unije. Upravljanje vodama u promjenjivim klimatskim uvjetima zahtijeva posebnu pozornost zbog rizika od prekida opskrbe električnom energijom jer poplave, vrućine i suša utječu na proizvodnju energije.

(8) Komisijine preporuke za ciljeve u pogledu energije iz obnovljivih izvora temelje se na formuli utvrđenoj u Prilogu II. Uredbi (EU) 2018/1999, koja se temelji na objektivnim kriterijima, i na glavnim politikama i mjerama koje nedostaju u portugalskom nacionalnom energetskom i klimatskom planu kako bi se omogućilo pravodobno i troškovno učinkovito ostvarenje doprinosa Portugala obvezujućem cilju Unije da se 2030. najmanje 42,5 % energije dobiva iz obnovljivih izvora, uz zajedničku obvezu da se taj cilj poveća na 45 % u skladu s Direktivom (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća ([10]) u pogledu promicanja uporabe energije iz obnovljivih izvora. Komisijine preporuke temelje se i na doprinosu Portugala specifičnim ciljevima iz članaka 15.a, 22.a, 23., 24. i 25. te direktive i povezanim politikama i mjerama za njezino brzo prenošenje i provedbu. U preporukama je uzeta u obzir važnost sveobuhvatnog dugoročnog planiranja za uvođenje energije iz obnovljivih izvora, posebno vjetra, kako bi se povećala vidljivost europskog proizvodnog sektora i mrežnih operatora u skladu s europskim paketom za energiju vjetra ([11]).

([7]) Uredba (EU) 2018/842 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2018. o obvezujućem godišnjem smanjenju emisija stakleničkih plinova u državama članicama od 2021. do 2030. kojim se doprinosi mjerama u području klime za ispunjenje obveza u okviru Pariškog sporazuma i izmjeni Uredbe (EU) br. 525/2013 (SL L 156, 19.6.2018., str. 26.), kako je izmijenjena Uredbom (EU) 2023/857 od 19. travnja 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2018/842 o obvezujućem godišnjem smanjenju emisija stakleničkih plinova u državama članicama od 2021. do 2030. kojim se doprinosi mjerama u području klime za ispunjenje obveza u okviru Pariškog sporazuma i o izmjeni Uredbe (EU) 2018/1999 (SL L 111, 26.4.2023., str. 1.).

([8]) Direktiva 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. listopada 2003. o uspostavi sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova unutar Zajednice i o izmjeni Direktive Vijeća 96/61/EZ (SL L 275, 25.10.2003., str. 32.).

([9]) Uredba (EU) 2018/841 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2018. o uključivanju emisija i uklanjanja stakleničkih plinova iz korištenja zemljišta, prenamjene zemljišta i šumarstva u okvir za klimatsku i energetsku politiku do 2030. te o izmjeni Uredbe (EU) br. 525/2013 i Odluke br. 529/2013/EU (SL L 156, 19.6.2018., str. 1.), kako je izmijenjena Uredbom (EU) 2023/839 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. travnja 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2018/841 u pogledu područja primjene, pojednostavnjenja pravila o izvješćivanju i usklađenosti i utvrđivanja ciljeva država članica za 2030. i Uredbe (EU) 2018/1999 u pogledu poboljšanja praćenja, izvješćivanja, praćenja napretka i preispitivanja (SL L 107, 21.4.2023., str. 1.).

([10]) Direktiva (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora (SL L 328, 21.12.2018., str. 82.), kako je izmijenjena Direktivom (EU) 2023/2413 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. listopada 2023. (SL L, 2023/2413, 31.10.2023., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj).

([11]) Komunikacija o europskom akcijskom planu za energiju vjetra, COM(2023) 669 final, 24.10.2023. i Komunikacija o ostvarivanju ambicija EU-a za energiju iz obnovljivih izvora na moru, COM(2023) 668 final.

(9) Komisijine preporuke za nacionalne doprinose energetskoj učinkovitosti temelje se na članku 4. Direktive (EU) 2023/1791 Europskog parlamenta i Vijeća ([12]) o energetskoj učinkovitosti te na formuli iz Priloga I. toj direktivi i povezanim politikama i mjerama za njezinu provedbu.

(10) U preporukama Komisije posebna pozornost posvećena je općim i specifičnim ciljevima, doprinosima te povezanim politikama i mjerama za provedbu plana REPowerEU kako bi se brzo prekinula ovisnost o ruskim fosilnim gorivima. Uzeta su u obzir iskustva stečena provedbom paketa „Štednja plina za sigurnu zimu" ([13]). U preporukama se ističe važnost postizanja veće otpornosti energetskog sustava s obzirom na obveze koje proizlaze iz Uredbe (EU) 2019/941 Europskog parlamenta i Vijeća ([14]) o pripravnosti na rizike u sektoru električne energije i Uredbe (EU) 2017/1938 Europskog parlamenta i Vijeća ([15]) o sigurnosti opskrbe plinom te u skladu s Preporukom Komisije o skladištenju energije ([16]).

(11) U Komisijinim preporukama uzeta je obzir potreba da se ubrza integracija unutarnjeg energetskog tržišta kako bi se ojačala uloga fleksibilnosti te položaj i zaštita potrošača. U preporukama Komisije istaknuta je i važnost procjenjivanja broja kućanstava pogođenih energetskim siromaštvom u skladu sa zahtjevima članka 3. Uredbe (EU) 2018/1999 i Preporuke Komisije (EU) 2023/2407 ([17]).

(12) U Komisijinim preporukama naglašava se važnost osiguravanja dovoljnih ulaganja u istraživanja i inovacije u području čiste energije kako bi se povećali kapaciteti za razvoj i proizvodnju, uključujući odgovarajuće politike i mjere za energetski intenzivne industrije i druga poduzeća i važnost potrebe za usavršavanjem radne snage za rad u industriji s nultim neto emisijama kako bi se izgradilo stabilno, konkurentno i čisto gospodarstvo Unije.

(13) Komisijine preporuke temelje se na obvezama preuzetima u okviru Pariškog sporazuma radi postupnog ukidanja upotrebe fosilnih goriva te na važnosti postupnog ukidanja subvencija za fosilna goriva.

(14) Komisijina preporuka u vezi s potrebama ulaganja temelji se na procjeni daje li nacrt ažuriranog plana opći pregled potreba ulaganja radi ostvarenja općih i specifičnih ciljeva te doprinosa svim dimenzijama energetske unije, navode li se izvori financiranja s razlikom između privatnih i javnih izvora, navode li se ulaganja u skladu s planom Portugala za oporavak i otpornost, teritorijalnim planovima Portugala za pravednu tranziciju i preporukama za pojedine zemlje izdanima u okviru europskog semestra za 2022. i 2023. te uključuje li pouzdanu makroekonomsku procjenu planiranih politika i mjera. Nacionalni energetski i klimatski plan trebao bi zajamčiti transparentnost i predvidljivost nacionalnih politika i mjera kako bi se poduprla sigurnost ulaganja.

(15) U Komisijinim preporukama ističe se velika važnost šireg regionalnog savjetovanja i osiguravanja ranog i uključivog savjetovanja o planu, uključujući djelotvorno javno sudjelovanje uz dovoljno informacija i dovoljno dug vremenski okvir, u skladu s Aarhuškom konvencijom ([18]).

([12]) Direktiva (EU) 2023/1791 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. rujna 2023. o energetskoj učinkovitosti i izmjeni Uredbe (EU) 2023/955 (SL L 231, 20.9.2023., str. 1.).

([13]) Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, „Štednja plina za sigurnu zimu", COM(2022) 360 final.

([14]) Uredba (EU) 2019/941 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o pripravnosti na rizike u sektoru električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 2005/89/EZ (SL L 158, 14.6.2019., str. 1.).

([15]) Uredba (EU) 2017/1938 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2017. o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe plinom i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 994/2010 (SL L 280, 28.10.2017., str. 1.).

([16]) Preporuka Komisije od 14. ožujka 2023. o skladištenju energije – temelj dekarboniziranog i zaštićenog energetskog sustava EU-a (SL C 103, 20.3.2023., str. 1.).

([17]) Preporuka Komisije (EU) 2023/2407 od 20. listopada 2023. o energetskom siromaštvu, C/2023/4080, (SL L, 2023/2407, 23.10.2023., ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2023/2407/oj).

([18]) Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša od 25. lipnja 1998. („Aarhuška konvencija").

(16) U Komisijinim preporukama o pravednoj tranziciji uzeta je u obzir procjena jesu li u portugalskom planu dovoljno detaljno navedeni relevantni socijalni učinci klimatske i energetske tranzicije i njezini učinci na zapošljavanje i vještine te odgovarajuće popratne politike i mjere za promicanje pravedne tranzicije uz istodobno promicanje ljudskih prava i rodne ravnopravnosti.

(17) Komisijine preporuke Portugalu temelje se na procjeni nacrta ažuriranog integriranog nacionalnog energetskog i klimatskog plana ([19]), koja se objavljuje uz ovu Preporuku.

(18) Portugal bi trebao uzeti u obzir ove preporuke pri izradi finalnog ažuriranog integriranog nacionalnog energetskog i klimatskog plana koji treba dostaviti do 30. lipnja 2024.

Preporuke o dosljednosti s Unijinim ciljem klimatske neutralnosti i osiguravanjem napretka u prilagodbi

(19) Na temelju Uredbe (EU) 2021/1119 („Europski zakon o klimi") Komisija treba ocjenjivati dosljednost nacionalnih mjera s ciljem klimatske neutralnosti i osiguravanjem napretka u prilagodbi. Komisija je ocijenila dosljednost mjera Portugala s tim ciljevima ([20]). Preporuke u nastavku temelje se na toj ocjeni. Portugal bi trebao uzeti u obzir ove preporuke i provesti ih u skladu s Europskim zakonom o klimi.

(20) Najugroženije zajednice su one s većom vjerojatnošću da će na njih utjecati klimatske promjene. Nejednaka izloženost i osjetljivost različitih regija i socioekonomskih skupina na posljedice klimatskih promjena pogoršava postojeće nejednakosti i ranjivosti. Pravedna otpornost trebala bi smanjiti razlike u opterećenju klimatskim rizicima i zajamčiti da svi imaju jednaku korist od prilagodbe. Na lokalnoj razini postoje kompetencije koje mogu utjecati na klimatsku otpornost u širem smislu. Priprema i provedba podnacionalnih politika za prilagodbu od velike su važnosti,

PREPORUČUJE DA PORTUGAL PODUZME MJERE ČIJI JE CILJ:

U VEZI S NACRTOM AŽURIRANOG NACIONALNOG ENERGETSKOG I KLIMATSKOG PLANA NA TEMELJU UREDBE (EU) 2018/1999

1. Navesti projekcije o tome kako će postojeće i planirane politike i mjere doprinijeti ispunjenju nacionalnog cilja u pogledu stakleničkih plinova od −42 % do 2030. u usporedbi s razinama iz 2005. u okviru Uredbe o raspodjeli tereta. Prema potrebi navesti dodatne politike i mjere, među ostalim za metan, N_2O i fluorirane stakleničke plinove iz industrijskih procesa i upotrebe proizvoda, poljoprivrede i gospodarenja otpadom, ili kako će se fleksibilne mogućnosti dostupne u okviru Uredbe o raspodjeli tereta iskoristiti za osiguravanje usklađenosti. Dopuniti informacije o politikama i mjerama i jasno navesti njihov opseg, vremenski okvir i, ako je moguće, očekivani učinak smanjenja stakleničkih plinova, među ostalim za mjere u Unijinim programima financiranja kao što je zajednička poljoprivredna politika.

2. Utvrditi količinu emisija CO_2 koje bi se mogle uhvatiti na godišnjoj razini do 2030., uključujući njihov izvor. Navesti informacije o tome kako će se uhvaćeni CO_2 transportirati. Utvrditi ukupan kapacitet za skladištenje CO_2 i volumene utiskivanja CO_2 dostupne do 2030.

3. Ažurirati projekcije u sektoru LULUCF-a na temelju metodološkog preispitivanja provedenog u nacionalnim inventarima i kvantificirati očekivani učinak navedenih politika i mjera kako bi se zajamčilo da uklanjanja stakleničkih plinova u tom sektoru budu učinkovito usklađena s pravilom o neutralnoj ili pozitivnoj bilanci do 2025., s EU-ovim ciljem neto uklanjanja za 2030. od −310 $MtCO_2eq$ i ciljem uklanjanja za Portugal od −968 $ktCO_2eq$ definiranim u Uredbi (EU) 2018/841. Navesti jasne informacije o tome kako se javna sredstva (sredstva Unije, uključujući zajedničku poljoprivrednu politiku, i državne potpore) te privatno financiranje putem programa sekvestracije ugljika dosljedno i djelotvorno upotrebljavaju za ispunjavanje nacionalnog cilja neto uklanjanja. Navesti informacije o statusu i napretku koji treba ostvariti u poboljšanju viših razina/geografski eksplicitnih skupova podataka za praćenje, izvješćivanje i verifikaciju, u skladu s dijelom 3. Priloga V. Uredbi (EU) 2018/1999.

([19]) SWD(2023) 922.

([20]) Izvješće o djelovanju EU-a u području klime 2023., COM(2023) 653 final, i Radni dokument službi Komisije „Ocjena napretka u prilagodbi klimatskim promjenama pojedinačnih država članica u skladu s Europskim zakonom o klimi", SWD(2023) 932.

4. Navesti dodatnu analizu relevantnih klimatskih osjetljivosti i rizika s obzirom na postizanje nacionalnih općih i specifičnih ciljeva i doprinosa te politike i mjere u svim dimenzijama energetske unije. Bolje opisati i kvantificirati vezu sa specifičnim ciljevima i politikama energetske unije koje bi politike i mjere prilagodbe trebale podupirati. Posebnu pozornost posvetiti upravljanju vodama u promjenjivim klimatskim uvjetima zbog rizika od prekida opskrbe električnom energijom jer poplave, vrućine i suša utječu na proizvodnju energije.

5. Ciljani udio obnovljivih izvora energije kao doprinos obvezujućem cilju Unije u pogledu obnovljive energije za 2030. utvrđenom u članku 3. stavku 1. Direktive (EU) 2018/2001, kako je izmijenjena Direktivom (EU) 2023/2413, u skladu s formulom u Prilogu II. Uredbi (EU) 2018/1999, podići na najmanje 51 %. Uključiti okvirnu putanju koja dostiže referentne točke za 2025. i 2027. prema članku 4. stavku (a) točki 2. Uredbe (EU) 2018/1999.

6. Navesti procijenjene putanje i dugoročni plan za uvođenje tehnologija u području energije iz obnovljivih izvora u sljedećih 10 godina, s perspektivom do 2040. Uključiti okvirni cilj za tehnologije u području energije iz obnovljivih izvora u skladu s Direktivom (EU) 2018/2001, kako je izmijenjena. Uključiti specifične ciljeve za doprinos okvirnom podcilju u području zgrada i industrije za 2030. i obvezujućem podcilju za obnovljiva goriva nebiološkog podrijetla u industriji za 2030., u skladu s Direktivom (EU) 2018/2001, kako je izmijenjena. Uključiti obvezujuće ciljeve u području grijanja i hlađenja za razdoblje 2021. – 2025. i 2026. – 2030. te uključiti okvirni cilj kako bi se ostvarile dodatne nadopune iz Priloga I.A Direktivi (EU) 2018/2001. Uključiti okvirni cilj u području centraliziranog grijanja i hlađenja za razdoblje 2021. – 2030. Navesti koji cilj Portugal namjerava postići u prometnom sektoru obvezom za opskrbljivače gorivom, među ostalim putem podcilja za napredna biogoriva i obnovljiva goriva nebiološkog podrijetla, pri čemu treba osigurati da se poštuje minimalna razina obnovljivih goriva nebiološkog podrijetla za 2030.

7. Uključiti detaljne i kvantificirane politike i mjere tako da se omogući pravodobno i troškovno učinkovito ostvarenje nacionalnog doprinosa obvezujućem cilju Unije u pogledu obnovljive energije od najmanje 42,5 % u 2030., uz zajedničku obvezu da se taj cilj poveća na 45 %. Konkretno objasniti kako se nastoji ubrzati uvođenje obnovljivih izvora energije primjenom ugovora o kupnji energije iz obnovljivih izvora i uključiti objavu dugoročnog vremenskog rasporeda u kojem se predviđa očekivana dodjela potpore i koji obuhvaća barem sljedećih pet godina.

8. Uključiti projekcije za opskrbu biomasom prema sirovini i za podrijetlo sirovine, uz razliku između domaće proizvodnje i uvoza. Uključiti procjenu domaće zalihe šumske biomase za energetske potrebe u razdoblju 2021. – 2030. u skladu s ojačanim kriterijima održivosti iz članka 29. Direktive (EU) 2018/2001, kako je izmijenjena. Uključiti procjenu usklađenosti predviđene upotrebe šumske biomase za proizvodnju energije s portugalskim obvezama na temelju revidirane Uredbe o LULUCF-u, posebno za razdoblje 2026. – 2030., te potrebne nacionalne mjere i politike za postizanje te usklađenosti. Uključiti dodatne mjere za promicanje održive proizvodnje biometana, s obzirom na potencijal i proizvodnju održivog bioplina/biometana u Portugalu, profil potrošnje prirodnog plina i postojeću infrastrukturu, upotrebu kao digestata i primjene biogenog CO_2.

9. U mjeri u kojoj je to moguće navesti očekivani vremenski okvir koraka koji bi doveli do donošenja zakonodavnih i nezakonodavnih politika i mjera za prenošenje i provedbu odredbi Direktive (EU) 2018/2001, kako je izmijenjena, posebno za mjere u prethodnim točkama.

10. Uključiti nacionalni doprinos energetskoj učinkovitosti na temelju potrošnje konačne energije obvezujućem cilju Unije za 2030. u skladu s člankom 4. i Prilogom I. Direktivi (EU) 2023/1791 ili jednak ispravljenom okvirnom nacionalnom doprinosu koji će Komisija dostaviti svakoj državi članici do 1. ožujka 2024. na temelju članka 4. stavka 5. te direktive. Uključiti nacionalni doprinos energetskoj učinkovitosti na temelju potrošnje primarne energije okvirnom cilju Unije u skladu s člankom 4. i Prilogom I. Direktivi (EU) 2023/1791. Navesti količinu smanjenja potrošnje energije koju trebaju postići sva javna tijela razvrstano prema sektoru i ukupnu podnu površinu grijanih i/ili hlađenih zgrada u vlasništvu javnih tijela koja se treba obnavljati svake godine ili odgovarajuću godišnju uštedu energije koja se treba ostvariti.

11. Utvrditi cjelokupne politike i mjere za postizanje nacionalnih doprinosa energetskoj učinkovitosti i posebno opisati kako će se provesti načelo „energetska učinkovitost na prvom mjestu”. Navesti pouzdane programe za financiranje energetske učinkovitosti i programe financijske potpore koji mogu mobilizirati privatna ulaganja i dodatno sufinanciranje. Navesti informacije o mjerama za uštedu energije kako bi se zajamčilo postizanje potrebnog iznosa kumulativne uštede energije u krajnjoj potrošnji do 2030. te o mjerama za promicanje energetskih pregleda i sustava gospodarenja energijom.

12. Uključiti ažuriranu razinu ambicije da se osigura visoko energetski učinkovit i dekarboniziran nacionalni fond zgrada i postojeće zgrade pretvore u zgrade s nultim emisijama do 2050. Uključiti međuetape za 2030. i 2040. i usporedbu tih etapa s najnovijom dugoročnom strategijom obnove. Uključiti više informacija o povezanim mjerama za zgrade i navesti njihov očekivani učinak u smislu uštede energije.

13. Ojačati otpornost energetskog sustava određivanjem jasnih ciljeva i mjera za sprečavanje ograničavanja i prekida opskrbe i donošenjem politika i mjera za integriranje cilja prilagodbe klimatskim promjenama u energetski sustav. Ocijeniti primjerenost naftne infrastrukture (rafinerije, zalihe nafte) s obzirom na očekivani pad potražnje za naftom i orijentaciju na alternative s manje ugljika.

14. Navesti jasne opće i specifične ciljeve za upravljanje potrošnjom kako bi se poboljšala fleksibilnost energetskog sustava s obzirom na potrebe za fleksibilnošću i opisati mjere za olakšavanje integracije u energetski sustav u vezi s člankom 20.a Direktive (EU) 2018/2001, kako je izmijenjena. Opisati mjere za promicanje konkurentnosti maloprodajnih tržišta i jačanje položaja potrošača na maloprodajnom tržištu.

15. Razraditi pristup suzbijanju energetskog siromaštva uključivanjem procjene situacije trenutačno pogođenih kućanstava i navođenjem specifičnog mjerljivog cilja smanjenja koji se zahtijeva na temelju Uredbe (EU) 2018/1999, uzimajući u obzir Preporuku (EU) 2023/2407. Dodatno opisati postojeće i potencijalne mjere za suzbijanje energetskog siromaštva i namjenska financijska sredstva iz perspektive mjera socijalne politike (priuštivost) i strukturnih energetskih mjera, posebno u pogledu pristupa energetskoj učinkovitosti, obnove zgrada i energije iz obnovljivih izvora. Objasniti kako će se uvesti mjere u okviru sustava obveze energetske učinkovitosti za suzbijanje energetskog siromaštva na temelju Uredbe (EU) 2018/1999.

16. Dodatno objasniti nacionalne ciljeve u području istraživanja, inovacija i konkurentnosti za uvođenje čistih tehnologija te utvrditi putanju za 2030. i 2050. kako bi se poduprla dekarbonizacija industrije i prelazak poduzeća na kružno gospodarstvo s nultom neto stopom emisija. Donijeti politike i mjere za promicanje razvoja projekata s ciljem postizanja nulte neto stope emisija uključujući one relevantne za energetski intenzivne industrije. Opisati predvidljiv i pojednostavnjen regulatorni okvir za postupke izdavanja dozvola i kako će se prema potrebi pojednostavniti pristup nacionalnom financiranju. Navesti detaljne politike i mjere za digitalizaciju energetskog sustava, razvoj vještina povezanih s čistom energijom i olakšavanje otvorene trgovine za otporne i održive lance opskrbe komponentama i opremom s nultom neto stopom emisija.

17. Navesti reforme i mjere za mobilizaciju privatnih ulaganja potrebnih za ostvarenje energetskih i klimatskih ciljeva. Poboljšati i proširiti analizu potreba za ulaganjem kako bi se uključio sveobuhvatan i dosljedan pregled potreba za javnim i privatnim ulaganjima ukupno i po sektoru. Dopuniti pristup „odozgo prema dolje” na razini cijelog gospodarstva procjenom pristupa „odozdo prema gore” na razini projekata. Uključiti raščlambu ukupnih potreba za ulaganjima s dodatnim informacijama o nacionalnim, regionalnim i Unijinim izvorima financiranja te privatnim izvorima financiranja koji će se mobilizirati. Dodati kratak opis vrste programa financijske potpore koji je odabran za provedbu politika i mjera koje se financiraju iz javnog proračuna, sredstava Unije i upotrebe mješovitih financijskih instrumenata u kojima se iskorištavaju bespovratna sredstva, zajmovi, tehnička pomoć i javna jamstva, uključujući ulogu nacionalnih razvojnih banaka u pojedinim programima i/ili o tome kako se mobilizira privatno financiranje. Razmotriti i troškovno učinkovitu provedbu prijenosa drugim državama članicama na temelju Uredbe o raspodjeli tereta kao izvor financiranja. Navesti detaljnu procjenu makroekonomskog učinka planiranih politika i mjera.

18. Opisati kako su politike i mjere uključene u ažurirani plan dosljedne s portugalskim planom za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU.

19. Detaljnije objasniti kako i dokad Portugal namjerava postupno ukinuti subvencije za fosilna goriva.

20. Navesti detaljne informacije o socijalnim posljedicama i posljedicama na zapošljavanje i vještine ili drugim distribucijskim učincima klimatske i energetske tranzicije i o planiranim ciljevima, politikama i mjerama za podupiranje pravedne tranzicije. Navesti oblik potpore, učinak inicijativa, ciljne skupine i predviđene resurse, uzimajući u obzir Preporuku Vijeća o osiguravanju pravedne tranzicije prema klimatskoj neutralnosti ([21]). Uključiti, koliko je to moguće, više elemenata koji bi bili odgovarajuća analitička baza za pripremu budućeg socijalnog plana za klimatsku politiku, u skladu s Uredbom (EU) 2023/955 Europskog parlamenta i Vijeća ([22]), uključujući informacije o tome kako procijeniti izazove i socijalne učinke na najranjivije sudionike u sustavu za trgovanje emisijama iz izgaranja goriva u sektoru zgrada, prometnom sektoru i drugim sektorima i na temelju kojih bi se utvrdili potencijalni korisnici i relevantni okvir politike. Objasniti kako će okvir politike utvrđen u nacionalnom energetskom i klimatskom planu doprinijeti pripremi portugalskog socijalnog plana za klimatsku politiku i kako će se zajamčiti dosljednost između ta dva plana.

21. Navesti jasan i detaljan pregled toga kako je postupak savjetovanja omogućio javno sudjelovanje svih relevantnih tijela, građana i dionika, uključujući socijalne partnere, u pripremi nacrta i finalnog ažuriranog plana. Navesti sažetak mišljenja različitih dionika i sažetak toga kako su u plan uključena mišljenja izražena na savjetovanjima.

22. Proširiti postojeću dobru regionalnu suradnju sa susjednim zemljama, a posebno opisati kako Portugal namjerava uspostaviti okvir za suradnju s drugim državama članicama do 2025. u skladu s člankom 9. Direktive (EU) 2018/2001, kako je izmijenjena. Olakšati donošenje sporazuma o solidarnosti za sigurnost opskrbe plinom sa susjednom Španjolskom.

U VEZI S DOSLJEDNOŠĆU NACIONALNIH MJERA S CILJEM KLIMATSKE NEUTRALNOSTI I OSIGURAVANJEM NAPRETKA U PRILAGODBI NA TEMELJU UREDBE (EU) 2021/1119

1. Uključiti dionike koji su posebno osjetljivi na učinke klimatskih promjena u portugalsku politiku za prilagodbu i njezinu provedbu. Dokumentirati postupke i ishode tih savjetovanja. Uspostaviti ili unaprijediti mehanizme kojima će se zajamčiti da se podnacionalne politike redovito preispituju i ažuriraju.

Sastavljeno u Bruxellesu 18. prosinca 2023.

Za Komisiju
Kadri SIMSON
Članica Komisije

([21]) Preporuka Vijeća od 16. lipnja 2022. o osiguravanju pravedne tranzicije prema klimatskoj neutralnosti (SL C 243, 27.6.2022., str. 35.).

([22]) Uredba (EU) 2023/955 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. svibnja 2023. o uspostavi Socijalnog fonda za klimatsku politiku i o izmjeni Uredbe (EU) 2021/1060 (SL L 130, 16.5.2023., str. 1.).